

2.4. Η ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Ανθρώπινα δικαιώματα και καθημερινότητα

Ας διαβάσουμε τα παρακάτω κείμενα και ας συμπληρώσουμε τον πίνακα επισημαίνοντας και αναλύοντας ενδεικτικά ανθρώπινα δικαιώματα.

Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (1948) ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Επειδή η αναγνώριση της αξιοπρέπειας, που είναι σύμφυτη σε όλα τα μέλη της ανθρώπινης οικογένειας, καθώς και των ίσων και αναπαλλοτρίωτων δικαιωμάτων τους αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο.

Επειδή η παραγνώριση και η περιφρόνηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου οδήγησαν σε πράξεις βαρβαρότητας, που εξεγείρουν την ανθρώπινη συνείδηση, και η προοπτική ενός κόσμου όπου οι άνθρωποι θα είναι ελεύθεροι να μιλούν και να πιστεύουν, λυτρωμένοι από τον τρόμο και την αθλιότητα, έχει διακηρυχθεί ως η πιο υψηλή επιδίωξη του ανθρώπου...

Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Διακηρύσσει ότι η παρούσα Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποτελεί το κοινό ιδανικό στο οποίο πρέπει να κατατείνουν όλοι οι λαοί και όλα τα έθνη [...]

ΑΡΘΡΟ 3 Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική του ασφάλεια.

ΑΡΘΡΟ 4 Κανείς δεν επιτρέπεται να ζει υπό καθεστώς δουλείας, ολικής ή μερικής. Η δουλεία και το δουλεμπόριο υπό οποιαδήποτε μορφή απαγορεύονται [...].

ΑΡΘΡΟ 12 Κανείς δεν επιτρέπεται να υποστεί αυθαίρετες επεμβάσεις στην ιδιωτική του ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία του, ούτε προσβολές της τιμής και της υπόληψής του. Καθένας έχει το δικαίωμα να τον προστατεύουν οι νόμοι από επεμβάσεις και προσβολές αυτού του είδους. [...]

ΑΡΘΡΟ 18 Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας. Στο δικαίωμα αυτό περιλαμβάνεται η ελευθερία για την αλλαγή της θρησκείας ή πεποιθήσεων,

όπως και η ελευθερία να εκδηλώνει κανείς τη θρησκεία του ή τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις, μόνος ή μαζί με άλλους, δημόσια ή ιδιωτικά, με τη διδασκαλία, την άσκηση, τη λατρεία και με την τέλεση θρησκευτικών τελετών.

ΟΗΕ, Ανθρώπινα Δικαιώματα (UN Human Rights)

Παιδική εργασία: Ένα σύνθετο κοινωνικό πρόβλημα

«Μερικά παιδιά υποχρεώνονται να δουλεύουν, γιατί ολόκληρη η κοινωνία συνεχίζει να παίζει».

- [...] Σχεδόν κάθε φορά που ένα παιδί βρίσκεται στο δρόμο και επαιτεί, η μητέρα του βρίσκεται και αυτή στο δρόμο.

- [...] Η παιδική εργασία είναι η ζοφερή απόδειξη της ύπαρξης άλλων προβλημάτων, όπως η φτώχεια, η αυξημένη ανεργία, η αποτυχία της σχολικής κοινότητας να κρατήσει τα παιδιά αυτά κοντά, ο θεσμικός και κοινωνικός αποκλεισμός που υφίστανται οι συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες κ.ά.

- [...] Η κριτική και η απόρριψη δεν είναι λύση. Είμαστε εδώ για να δούμε πίσω από το πρόβλημα, να κατανοήσουμε τα αδιέξοδα των ανθρώπων αυτών, με τη στάση μας να τους αποδεχτούμε και με γνήσιο ενδιαφέρον να τους βοηθήσουμε να διεκδικήσουν τα δικαιώματα εκείνα, που όλοι οι υπόλοιποι απολαμβάνουμε απερίσπαστοι.

Ενημερωτικό υλικό του προγράμματος "Παιδιά Διπλανής Πόρτας" της Μ.Κ.Ο. PRAKSIS (απόσπασμα)

Η σχέση του Χριστιανισμού με τα ανθρώπινα δικαιώματα

Ας διαβάσουμε όλοι και όλες τα βιβλικά κείμενα και ας επιχειρήσουμε να ανακαλύψουμε διασυνδέσεις με σύγχρονα δικαιώματα του ανθρώπου (αδελφοσύνη, κοινωνική δικαιοσύνη, ισότητα, ελευθερία). Στη συνέχεια ας τα συζητήσουμε με τον διπλανό/τη διπλανή μας και ας καταλήξουμε σε κοινά. Τέλος, κάθε δυάδα ας μοιραστεί τα αποτελέσματα της συνεργασίας της με μία άλλη δυάδα και η κάθε τετραμελής ομάδα πια ας καταλήξει σε κοινά, τα οποία θα ανακοινώσει στην ολομέλεια.

Παλαιά Διαθήκη

- Παρ. 16, 18: Πιότερο αξίζει λιγοστό και με δικαιοσύνη, παρά εισοδήματα πολλά φτιαγμένα με αδικία.
- Παρ. 22, 2: Ο πλούσιος κι ο φτωχός σ' ένα σημείο συμπίπτουν: ο Κύριος και τους δυο τους έπλασε.
- Ησ. 1, 17: Μάθετε το καλό να κάνετε, τη δικαιοσύνη επιδιώξτε, τον καταπιεσμένο βοηθήστε· το δίκιο αποδώστε στο ορφανό, υποστηρίξτε την υπόθεση της χήρας.
- Ησ. 26, 9: Κύριε, όταν οι κρίσεις σου εφαρμόζονται στη γη, μαθαίνει την δικαιοσύνη η οικουμένη.
- Ησ. 32, 17: Το έργο της δικαιοσύνης θα 'ναι ειρήνη, και της δικαιοσύνης το αποτέλεσμα θα 'ναι ησυχία και ασφάλεια παντοτινή.

Καινή Διαθήκη

- Λκ. 6, 31: Όπως θέλετε να σας συμπεριφέρονται οι άνθρωποι, έτσι ακριβώς να συμπεριφέρεστε κι εσείς σ' αυτούς.
- Κολ. 3, 11: Σ' αυτή τη νέα κατάσταση δεν υπάρχουν πια εθνικοί και Ιουδαίοι, περιτμημένοι κι απεριτμητοι, βάρβαροι, Σκύθες, δούλοι, ελεύθεροι. του Χριστού είναι όλα και ο Χριστός τα διέπει όλα.
- Γαλ. 3, 28: Δεν υπάρχει πια Ιουδαίος και ειδωλωλάτρης, δεν υπάρχει δούλος και ελεύθερος, δεν υπάρχει άντρας και γυναίκα. Όλοι σας είστε ένας, χάρη στον Ιησού Χριστό.

- Γαλ. 5, 13: Ο Θεός, λοιπόν, αδερφοί μου, σας κάλεσε για να ζήσετε ελεύθεροι. Μόνο να μη γίνει η ελευθερία αφορμή για αμαρτωλή διαγωγή, αλλά με αγάπη να υπηρετείτε ο ένας τον άλλο.
- Β΄ Τιμ. 2, 22: Να αγωνίζεσαι για τη δικαιοσύνη, την πίστη, την αγάπη, την ειρήνη, μαζί μ' εκείνους που ομολογούν με καθαρή καρδιά ότι ανήκουν στον Κύριο.
- Ιακ. 1, 4-6: Ακούστε με τώρα κι εσείς οι πλούσιοι.[...]. Ακούτε! Κραυγάζει ο μισθός των εργατών που θέρισαν τα χωράφια σας κι εσείς τους τον στερήσατε· και οι κραυγές των θεριστών έφτασαν ως στ' αυτιά του παντοδύναμου Κυρίου. Ζήσατε πάνω στη γη με απολαύσεις και σπατάλες. [...] Καταδικάσατε και φονεύσατε τον αθώο· δε σας πρόβαλε αντίσταση καμιά.

Η συμβολή του Χριστιανισμού στην ιδέα των δικαιωμάτων του ανθρώπου και οι υποχρεώσεις του Χριστιανού

Σε ομάδες ας απαντήσουμε, με τη βοήθεια των παρακάτω κειμένων, το ερώτημα:

«Μπορεί ο σύγχρονος (δυτικός) πολιτισμός να ερμηνευθεί χωρίς τη συμβολή του Χριστιανισμού αναφορικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου»;

Τα ανθρώπινα δικαιώματα

[...] Ο [σύγχρονος] πολιτισμός δεν μπορεί να ερμηνευθεί χωρίς τη χριστιανική παράδοση, όπως βέβαια αυτή διαμορφώθηκε και διαδόθηκε στον δυτικό χριστιανικό κόσμο.

Χαρακτηριστική είναι η διακήρυξη της ελευθερίας, της ισότητας και της αξιοπρέπειας των ανθρώπων και η αναγνώριση των αναφαίρετων δικαιωμάτων τους. Οι θέσεις αυτές, που προβάλλονται ως υψηλές κατακτήσεις του πολιτισμένου κόσμου, έχουν τις ρίζες τους στην μακραινώνη χριστιανική παράδοση. Ακριβέστερα, είναι τα κελύφη χριστιανικών θέσεων χωρίς το πνευματικό τους περιεχόμενο. Η ανεπανάληπτη αξία του ανθρώπου, που δικαιολογεί και τα αναφαίρετα δικαιώματά του, πηγάζει από την ιδιότητά του ως δημιουργήματος «κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν» Θεού. Επειδή ο άνθρωπος αξιολογείται σε σχέση με τον Θεό, γι' αυτό δεν υπόκειται σε τίποτε άλλο και έχει αναφαίρετα δικαιώματα. Χωρίς την θεολογική αυτή βάση η Διακήρυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παραμένει μετέωρη. Ταυτόχρονα όμως ο τρόπος με τον οποίο προβάλλονται τα ανθρώπινα δικαιώματα φανερώνει την άμεση επίδραση του νεωτερικού ατομοκεντρικού ανθρωπισμού. Στην πραγματικότητα ο ανθρωπισμός αυτός ανατρέπει τον χριστιανικό ανθρωπισμό που ανάγει την ανθρωπινή αξία στον Θεό. Αποξενώνοντας τον άνθρωπο από τον Θεό [...] τον συρρικνώνει σε απλή ατομικότητα και φαλκιδεύει την προσωπική και την κοινωνική ζωή του. Τα ίδια τα ανθρώπινα δικαιώματα παραμορφώνονται και μετατρέπονται σε διασπαστικά στοιχεία της κοινωνικής ζωής και μέσα καταδυναστεύσεως των αδυνάτων.

Μαντζαρίδης, Γ. (2015³). *Χριστιανική Ηθική*, τ. 1. Άγιον Όρος: Ι. Μ. Βατοπαιδίου, σσ. 241-242.

Εκκλησία και εργασία

[...] Η ευημερία κατανοείται μόνον ως ένας οικονομικός όρος, που δεν αφορά όλους τους ανθρώπους, αλλά λίγους. Γι' αυτό επικρατεί ο φόβος. Ο φόβος της απώλειας της κυριαρχίας στους αδύνατους και της ευημερίας των ολίγων.

Απέναντι στη νέα αυτή πραγματικότητα η Εκκλησία έρχεται και εποικοδομεί τον χρόνο. Με τον όρο «Εκκλησία» νοείται τόσο το μυστήριο της Εκκλησίας, όσο και το φρόνημα, το ήθος, ο τρόπος ζωής, που διαμορφώνεται με τη μετοχή του πιστού στη ζωή της Εκκλησίας, τα μυστήρια και το μυστήριο της Θ. Ευχαριστίας. Εκεί ο άρτος και ο οίνος, που είναι αγνοί καρποί της ανθρωπίνης εργασίας, προσφέρονται στον Θεό από την εκκλησιαστική κοινότητα. Αυτός ο καρπός του ανθρώπινου μόχθου αγιάζεται και μεταβάλλεται σε Σώμα και Αίμα Χριστού, που τρέχει στις φλέβες των ανθρώπων. Τότε, έχο-

ντας κοινωνήσει, γινόμαστε πραγματικοί αδελφοί και αληθινοί σύντροφοι. Έτσι η εργασία δεν είναι μια ξερή οικονομική συναλλαγή, αλλά διαπροσωπική σχέση που συνδέει τον άνθρωπο με τον Θεό και την κτίση και τον μαθαίνει να συνεργάζεται με το συνάνθρωπο του. Αυτή είναι η καθοριστική μας απάντηση στη σύγχρονη λαίλαπα της μετατροπής του ανθρώπου απλώς σε οικονομικό δείκτη και της ζωής, σε κόστος και συναλλαγή.

Μήνυμα του μακαριστού Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χριστοδούλου Α΄, την Ημέρα της Πρωτομαγιάς, 1999. Ζορμπάς, Κ. (2000). "Μεμέρισται" ο χρόνος. Περ. *Σύναξη*, τ. 73 (Ιαν.-Μάρτ. 2000), σσ. 51-52.

Προσωπική τοποθέτηση έναντι της προάσπισης αλλά και της καταπάτησης των δικαιωμάτων

Ας μάθουμε περιπτώσεις παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον κόσμο και ας συντάξουμε με επιχειρήματα μια επιστολή διαμαρτυρίας. Ποιος θα μπορούσε να είναι ο παραλήπτης αυτής της επιστολής; Μπορεί ποτέ αυτή η επιστολή να φτάσει στον παραλήπτη;

Καταπάτηση της θρησκευτικής ελευθερίας

[...] Εκατό ως εκατόν πενήντα εκατομμύρια χριστιανοί στον κόσμο στερούνται το δικαίωμα της θρησκευτικής ελευθερίας. Το ανησυχητικότερο είναι ότι τα πράγματα χρόνο με το χρόνο χειροτερεύουν. Ο αριθμός των χριστιανών που δολοφονήθηκαν το 2014 είναι διπλάσιος από εκείνον του 2013. Ο διωγμός των χριστιανών συντελείται κυρίως στις ισλαμικές χώρες, δεν περιορίζεται όμως σε αυτές. Άγιρος είναι, επί παραδείγματι, ο διωγμός τους στην κομμουνιστική Βόρεια Κορέα: από το 1953 και εξής δεκάδες χιλιάδες χριστιανοί έχουν εκτελεστεί ή εγκλειστεί σε στρατόπεδα συγκέντρωσης, ενώ το 2014 η σύλληψη ενός Νοτιοκορεάτη ιεραποστόλου προκάλεσε τη φυλάκιση, τα βασανιστήρια και την εκτέλεση δεκάδων χριστιανών.

Ζουμπουλάκης, Στ. (2015). Χριστιανική μαρτυρία στη Γάζα. Περ. *Σύναξη*, τ. 136 (Οκτ.-Δεκ. 2015), σ. 25.

Παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων (γενικά)

Οι υπέρμαχοι των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συμφωνούν ότι χρόνια μετά την έκδοσή της η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων παραμένει ακόμα περισσότερο όνειρο παρά πραγματικότητα. Παραβιάσεις σημειώνονται σε κάθε μέρος του κόσμου. Για παράδειγμα, η Παγκόσμια Έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας του 2009 και άλλες πηγές δείχνουν ότι συμβαίνουν τα εξής:

- Βασανιστήρια ή κακοποίηση σε τουλάχιστον 81 χώρες
- Άδικες δίκες σε τουλάχιστον 54 χώρες
- Περιορισμοί στην ελευθερία της έκφρασης σε τουλάχιστον 77 χώρες

Ειδικά οι γυναίκες και τα παιδιά περιθωριοποιούνται με διάφορους τρόπους, ο τύπος δεν είναι ελεύθερος σε πολλές χώρες και επιβάλλεται σιωπή στους διαφωνούντες, πολύ συχνά μόνιμα. Ενώ κατά τη διάρκεια των εξήντα χρόνων υπάρχουν κάποια κέρδη, οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελούν ακόμα και σήμερα μάλιστα για τον κόσμο μας.

[...] Παραδείγματα παραβιάσεων έξι άρθρων της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΟΔΔΑ):

ΑΡΘΡΟ 3 – ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΖΩΗ

«Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στη ζωή, στην ελευθερία και στην προσωπική του ασφάλεια».

Το 2007 εκτιμάται ότι 6.500 άτομα πέθαναν κατά τη διάρκεια ένοπλων συγκρούσεων στο Αφγανιστάν και σχεδόν οι μισοί ήταν θάνατοι αμάχων πολιτών από αντάρτες. [...]

Το 2007 στη Βραζιλία, σύμφωνα με την επίσημη δήλωση, η αστυνομία σκότωσε τουλάχιστον 1.260 άτομα – ο μεγαλύτερος αριθμός, μέχρι σήμερα. Όλα τα περιστατικά καταχωρήθηκαν επίσημα ως «ενέργειες αντίστασης» και ερευνήθηκαν ελάχιστα ή καθόλου.

[...] Οι Βιετναμέζικες αρχές έκλεισαν διά της βίας τουλάχιστον 75.000 εθισμένους σε ναρκωτικές ουσίες και πόρνες σε 71 ασφυκτικά γεμάτα στρατόπεδα «αποκατάστασης» κατατάσσοντάς τους στην κατηγορία «υψηλού κινδύνου» προσβολής από HIV/AIDS χωρίς όμως να τους προσφέρουν μέσα θεραπείας.

ΑΡΘΡΟ 4 – ΟΧΙ ΣΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ

*«Κανείς δεν επιτρέπεται να ζει υπό καθεστώς δουλείας, ολικής ή μερικής.
Η δουλεία και το δουλεμπόριο υπό οποιαδήποτε μορφή απαγορεύονται.»*

Στη βόρεια Ουγκάντα, οι αντάρτες [...] έχουν απαγάγει 20.000 παιδιά τα τελευταία χρόνια και τα έχουν υποχρεώσει να υπηρετήσουν ως στρατιώτες ή ως σεξουαλικοί σκλάβοι για το στρατό.

[...] Στην Ασία, η Ιαπωνία είναι η κύρια χώρα προορισμού για γυναίκες που μεταφέρονται παράνομα, ειδικά από τις Φιλιππίνες και την Ταϊλάνδη. [...]

Το Υπουργείο Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών εκτιμά ότι 600.000 με 820.000 άντρες, γυναίκες και παιδιά διακινούνται παράνομα μέσω διεθνών συνόρων κάθε χρόνο, οι μισοί από τους οποίους είναι ανήλικοι και μεταξύ των οποίων ένας αριθμός ρεκόρ γυναικών και νεαρών κοριτσιών που εγκαταλείπουν το Ιράκ. [...]

ΑΡΘΡΟ 5 – ΟΧΙ ΣΤΑ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ

*«Κανείς δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε σκληρή,
απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή ποινή.»*

Το 2008, οι αρχές των ΗΠΑ συνέχιζαν να κρατούν 270 φυλακισμένους στο Γκουαντάναμο Μπέι, στην Κούβα, χωρίς να τους έχουν απαγγελθεί κατηγορίες και χωρίς να έχουν δικαστεί και με εμφανείς αποδείξεις ότι υπέστησαν βασανισμούς. [...]

Στη Δημοκρατία του Κονγκό, διαπράττονται συνεχώς πράξεις βασανισμών και βίαιης μεταχείρισης από κυβερνητικές υπηρεσίες ασφαλείας και από ένοπλες ομάδες, περιλαμβανομένων ξυλοδαρμών, μαχαιρωμάτων και βιασμών των κρατουμένων. [...]

ΑΡΘΡΟ 19 – ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ

«Καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης, που σημαίνει το δικαίωμα να μην υφίσταται δυσμενείς συνέπειες για τις γνώμες του, και το δικαίωμα να αναζητεί, να παίρνει και να διαδίδει πληροφορίες και ιδέες, με οποιοδήποτε μέσο έκφρασης, και από όλο τον κόσμο.»

[...] Η Ρωσία καταπιέζει τους αντιφρονούντες, ασκεί πίεση ή κλείνει ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης και παρενοχλεί μη κυβερνητικές οργανώσεις. [...] Από το 2000, παραμένουν ανεξιχνίαστες οι δολοφονίες δεκαεπτά δημοσιογράφων, οι οποίοι ασκούσαν κριτική στις κυβερνητικές πολιτικές και δράσεις.

Στο Ιράκ, τουλάχιστον τριάνταεπτά Ιρακινοί εργαζόμενοι σε δίκτυα μέσων ενημέρωσης σκοτώθηκαν το 2008 και ένας συνολικός αριθμός 235 ατόμων έχει σκοτωθεί από την εισβολή του Μαρτίου του 2003, κάνοντας έτσι το Ιράκ τον πιο επικίνδυνο τόπο του κόσμου για τους δημοσιογράφους.

Από την ιστοσελίδα της διεθνούς ΜΚΟ «Ενωμένοι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (Uhr)»